

Handläggare
Anneli Rydström
Telefon: 08-508 22 068

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2015-03-26

Boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort reviderad 2015

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden lägger förvaltningens redovisning av boendeplanering för äldre i regionen Västra Söderort till handlingarna.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Ingrid Widebäck
avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningarna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö har reviderat den gemensamma äldreboendeplanen för Västra Söderort, enligt uppdrag från äldreförvaltningen.

Antalet äldre över 80 år prognostiseras att successivt öka i regionen från 2016. Prognosen ser däremot olika ut i stadsdelarna, i Älvsjö och Skärholmen väntas antalet öka redan mellan 2014 och 2015, medan antalet i Hägersten-Liljeholmen då väntas minska.

Totalt sett är ökningen större än förra årets prognos. För de äldre över 90 år väntas en ökning av antalet först 2029. Behovet av vård- och omsorgsboende ligger på en stabil nivå på 860 platser under de närmaste åren för att sedan börja öka från 2020.

I Västra Söderort finns ett brett utbud av boendeformer som kan passa äldres olika behov, såsom seniorboende, trygghetsboende, servicehus och vård- och omsorgsboende samt profilboenden.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Det finns fortsatt risk för en viss överkapacitet.

På längre sikt kan behovet komma att öka igen. Utifrån ett ökat framtida behov har Micasa sökt markanvisning 2025 för äldreboende vid Liljeholmskajen.

Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan.

Ärendets beredning

Boendepånen för äldre har tagits fram i samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö. Pånen har delgivits Micasa och Äldreförvaltningen.

De fackliga organisationerna och pensionärsråden informeras i samband med att ärendet behandlas i stadsdelsnämnderna.

Bakgrund

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag att årligen revidera sina regionvisa äldreboendepåner. Reviderad boendepåna för äldre 2016, 2017-2018 med utblick mot 2030/2040 lämnades in den 28 januari 2015 till Äldreförvaltning för samordning. I Region Västra Söderort ingår stadsdelsnämnderna Skärholmen, Hägersten-Liljeholmen och Älvsjö. Stadsdelsförvaltningarna har under flera år följt behovet och samverkat i planeringen av äldreboende i regionen.

Boendeformer för äldre

Stockholms stad erbjuder flera olika boendeformer för äldre. I staden liksom i Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre, det finns vård- och omsorgsboende för äldre med omfattande omvårdnadsbehov, profilboende som riktar sig till äldre med särskilda behov, korttidsvård för t.ex. växelvård och avlastning för anhörigvårdare samt servicehusboende. Dessa boendeformer kräver ett biståndsbeslut. Den äldre har efter biståndbedömning möjlighet att välja vård- och omsorgsboende.

För lägenhet i seniorboende och trygghetsboende ställer sig den äldre i kö hos bostadsförmedlingen i Stockholm.

Inget biståndsbeslut krävs. I Västra Söderort finns både trygghetsboende och seniorboende.

Befolkningsutveckling och behov

Sweco har på uppdrag av äldreförvaltningen gjort en framskrivning av det framtida äldreomsorgstagandet. Den grundar sig på Stockholms stads ordinarie befolkningsprognos, Prognos 14 de första 10 åren. Prognosen utgår ifrån den faktiska befolkningen sista

december 2013. För perioden 2014-2040 används huvudscenarier i de prognoser som togs fram i rapporten *Befolkningsscenarier för Stockholm 2014-2040*.

Framskrivningen utgår ifrån senaste tillgängliga uppgifter om omsorgstagande vilket avser september 2014. Antaganden har gjorts om vissa hälsoförbättringar på lång sikt som antas medföra en lägre genomsnittlig konsumtion av äldreomsorg. Jämfört med föregående prognos används nu olika antaganden för män och kvinnor. Dels förväntas männens medellivslängd vid 65 år öka snabbare än kvinnornas (3 år jämfört med 2 år för kvinnorna under prognosperioden) och dels har konsumtionstalen förändrats på olika sätt mellan könen.

Prognosen antar att den genomsnittliga förändringen av konsumtionen förväntas förändras i samma grad som den ökade överlevnaden. Hänsyn tas till att utvecklingen av överlevnaden är olika mellan könen och olika åldrar. Nedan presenteras de faktorer som väntas påverka konsumtionsutvecklingen. En nedgång av konsumtionstalen väntas med anledning av:

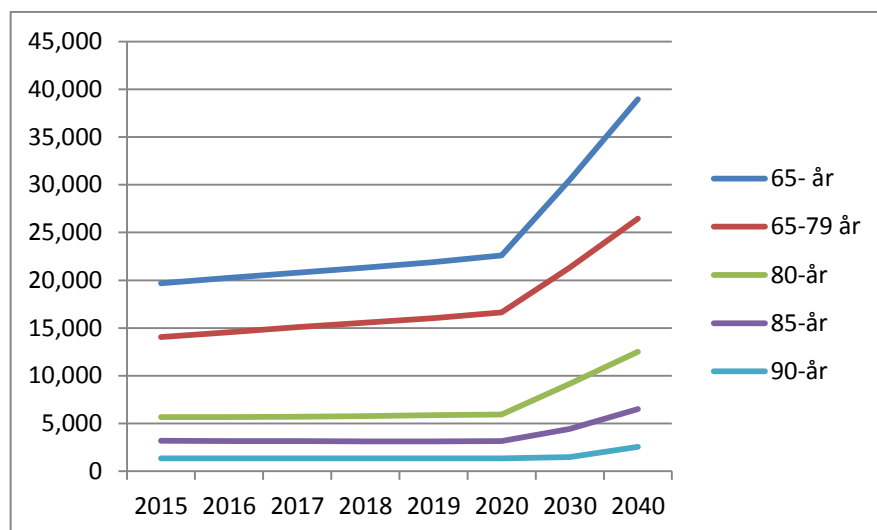
- den utveckling som varit de senaste åren (lägre konsumtion av äldreomsorg)
- införandet av RUT-tjänster (dvs fler utnyttjar RUT istället för serviceinsatser inom hemtjänsten)
- ökat sammanboende (när männens medellivslängd ökar snabbare än kvinnornas lever paren en större del av sin tid tillsammans samtidigt som par konsumerar äldreomsorg i lägre grad än ensamboende)
- den medicinska och tekniska utvecklingen som bland annat på sikt kan reducera förekomsten av demens
- befolkningens ökande utbildningsnivå (hälsoutvecklingen är mer gynnsam i befolkning med hög utbildningsnivå och därmed har högutbildade ett lägre omsorgsbehov)

Befolkningsprognos och prognos för äldreomsorgstagare 2015-2040 för Västra Söderort presenteras nedan i valda delar.

Swecos framskrivna prognos av befolkning och behov för Västra Söderort

Befolkningsutveckling

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030	2040
65- år	19 700	20 250	20 800	21 340	21 910	22 600	30 500	38 960
65-79 år	14 050	14 570	15 090	15 560	16 040	16 640	21 340	26 450
80-år	5 660	5 680	5 710	5 780	5 870	5 960	9 160	12 510
85-år	3 200	3 170	3 170	3 140	3 140	3 150	4 450	6 520
90-år	1 370	1 360	1 360	1 350	1 350	1 340	1 490	2 550

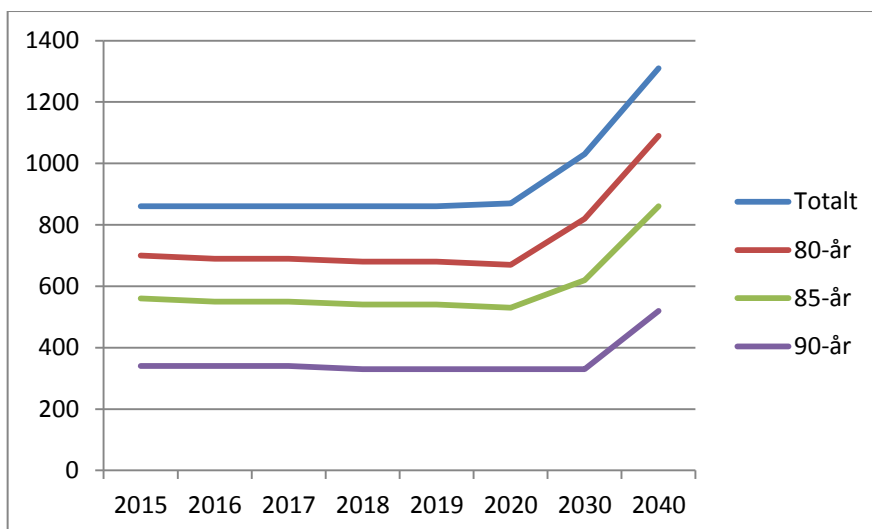

Figur 1. Befolkningsutvecklingen i Västra Söderort 2015– 2040.

I prognosen från Sweco framgår det att antalet äldre över 80 år i regionen börjar öka från 2016. Prognosen ser däremot olika ut i stadsdelarna, i Älvsjö och Skärholmen väntas antalet öka redan mellan 2014 och 2015, medan antalet i Hägersten/Liljeholmen då väntas minska. Antalet äldre 90 år och över ökar först från 2029. Jämfört med förra årets prognos är ökningen av antalet äldre större.

Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030	2040
Totalt	860	860	860	860	860	870	1030	1 310
80-år	700	690	690	680	680	670	820	1090
85-år	560	550	550	540	540	530	620	860
90-år	340	340	340	330	330	330	330	520

Figur 2. Antal äldreomsorgstagare, vård- och omsorgsboende 2015 – 2040.

2014 september var det faktiska behovet av vård- och omsorgsboende 864 platser. I prognosen från Sweco framgår att behovet av vård- och omsorgsboende i regionen ligger på en stabilnivå på 860 platser under de närmaste åren för att sedan börja öka från 2020. Behovet ökar i Älvsjö och Skärholmen medan det däremot minskar i Hägersten-Liljeholmen. Förra årets prognos visade på ett behov av 840 platser.

Antal boende på HVB och SHIS

Den första december 2014 fanns i regionen beslut om köp av 27 platser i hem för vård och boende, (HVB), varav nio platser inom staden och 18 platser utanför staden.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning köpte också fyra platser på boenden som drivs av Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS).

Beslut om heldygnsplatser inkl. korttidsplatser

I november 2014 bodde totalt 916 personer på någon form av vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg inkl. korttidsboende, varav 521 personer från Hägersten-Liljeholmen, 234 från Skärholmen och 161 personer från Älvsjö. (*Köp av helmånadsplats*).

Beslut om servicehusboende

I november 2014 bodde totalt 186 personer på servicehus, varav 94 personer från Hägersten-Liljeholmen, 42 personer från Skärholmen och 50 från Älvsjö.

Redovisning av utbud av boendeformer och platser i Västra Söderort

Inom regionen finns vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende som drivs i egen regi, på entreprenad och i privat regi. Det finns också servicehus, trygghetsboende och seniorboende.

Under planperioden planeras inga nya boenden eller ombyggnationer av boenden att genomföras inom regionen, utifrån nu kända behov och förutsättningar.

Vård- och omsorgsboendet Attendo Valborgsmässövägen (f.d. Rosengården), där staden har ramavtal för 71 platser, avvecklas under våren 2015. Merparten av de boende har redan flyttat till andra boenden.

Vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende

Vård- och omsorgsboende ingår i stadens valfrihetsmodell, vilket innebär att den äldre efter biståndsbeslut själv väljer vård- och omsorgsboende i hela staden. I Västra Söderort väljer 70 % av dem som fått biståndsbeslut för vård- och omsorgsboende ett boende som ligger i regionen.

Regionen har tillgång till 987 lägenheter/platser i heldygnsomsorg för personer 65 år och över, varav 908 lägenheter/platser finns inom regionen och 79 lägenheter/platser är belägna utanför Stockholms stad. Fördelningen är:

- 479 platser heldygnsomsorg i vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi eller på entreprenad.
- 350 platser heldygnsomsorg i vård- och omsorgsboende som drivs i privat regi och ingår i stadens ramavtal för köp av enstaka platser.
- 27 platser i korttidsplatser, som drivs i egen regi eller på entreprenad.

- 52 heldygnspplatser i profilboende som drivs i egen regi eller privat regi.
- 79 platser utanför kommunen, s.k. utomkommunala platser, bl.a. på Vårbacka Plaza (Aleris) i Huddinge.

Platser köps också utanför ramavtal.

Servicehus

I regionen finns det totalt 255 servicehuslägenheter, vilka drivs i egen regi. Utbudet av servicehuslägenheter har genom åren anpassats utifrån behov och efterfrågan.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning har under 2014 haft i genomsnitt cirka 15 outhyrda servicehuslägenheter. Älvsjö servicehus har det senaste halvåret i genomsnitt haft ca fem outhyrda servicehuslägenheter.

Inga servicehuslägenheter inom regionen används till korttidsvård.

Inga förändringar planeras vid servicehusen.

Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är dock en fortsatt viktig fråga, där stadsdelsförvaltningen följer behov och efterfrågan.

Seniorboende och trygghetsboende

Skärholmens servicehus är sedan tidigare omvandlat till trygghetsboende med 234 lägenheter och Axelsbergs servicehus till seniorboende med 56 lägenheter. Vid Axelsberg finns också sedan tidigare ett seniorboende med ett 70-tal lägenheter.

Inom Älvsjö stadsdelsområdet vid Långbroberg finns ett trygghetsboende med 31 lägenheter, som förmedlas via bostadsförmedlingen.

På Älvsjö servicehus har en huskropp med 31 servicehuslägenheter återlämnats till fastighetsägaren Micasa och omvandlats till seniorboende. Inflyttning är beräknad till april 2015.

Boendeformer i stadsdelarna

Hägersten-Liljeholmen

Egen regi

- Axelsbergs vård- och omsorgsboende med inriktning somatik och demens: **45 lägenheter**, varav 18 somatik och 27 demens. Två lägenheter kan erbjudas för parboende.
- Axelsbergs korttidsboende med inriktning somatik: **9 lägenheter**.
- Axgårdens vård- och omsorgsboende med inriktning somatik och demens: **49 lägenheter**, varav 32 somatik och 17 demens. Fruängsgårdens servicehus, 104 lägenheter.
- Trekantens servicehus, 89 lägenheter (*samt våningsplan med 10 lägenheter för profilboende +55 inom socialpsykiatri, ej medräknat*).

Entreprenad

- Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende (Vardaga Äldreomsorg AB) med inriktning somatik och demens: **128 lägenheter**, varav 40 somatik och 88 demens. Återgår till kommunal regi 2015-10-01.
- Åsengårdens vård- och omsorgsboende (Vingslaget Omsorgs AB) med inriktning demens: **29 lägenheter**.

Privat regi, enligt ramavtal

- La Casa (Kavat Vård AB) med inriktning somatik och demens, spansktalande: **33 lägenheter** varav 8 somatik och 25 demens.

Vård- och omsorgsboendet Attendo Valborgsmässövägen (f.d. Rosengården) där stadens har ramavtal för 71 platser, avvecklas under våren 2015. Merparten av de boende har redan flyttat till andra boenden.

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdel finns det totalt **293 lägenheter** i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi, på entreprenad och av privata utförare enligt ramavtal, samt **193 servicehuslägenheter** som drivs i egen regi.

I stadsdelen finns också seniorboende i Axelsberg som drivs av Micasa AB och där lägenheterna förmedlas via bostadsförmedlingen.

I ett längre framtidsperspektiv och utifrån framtida ökade behov har Micasa sökt markanvisning för äldreboende vid Liljeholmskajen, 2025.

Skärholmen

Egen regi

- Sätra vård- och omsorgsboende inriktning demens: Det finns 85 lägenheter, där **76 lägenheter** är i bruk. Inom Sätra vård- och omsorgsboende finns även två profilboenden. Ett för personer med Huntingtons sjukdom, bestående av 11 platser. Ett för personer med frontallobsdemens, bestående av 7 platser samt 10 platser för personer med kognitiv svikt, **totalt 28 lägenheter för profilboende.**

Privat regi, ramavtal

- Ekehöjdens vård- och omsorgsboende (Attendo Sverige AB) med inriktning demens: **47 lägenheter.** *Inom boendet finns också ett demensboende för personer under 65 år med 6 lägenheter.*
- Ekehöjden har även 6 korttidsplatser för personer med demenssjukdom, inget ramavtal.
- Byholmens vård- och omsorgsboende (Vardaga Äldreomsorg AB) med inriktning demens: **16 lägenheter**, varav 3 lägenheter är möjliga för parboende. *Det finns också 9 lägenheter för korttidsboende, inget ramavtal.*
- Edsättra vård- och omsorgsboende (Föreningen Edsättras vänner): **34 lägenheter**, varav 27 med inriktning somatik och 7 demens.
- Björksättra vård- och omsorgsboende (Kavat Vård AB) med inriktning somatik, **48 lägenheter.**

Inom Skärholmens stadsdel finns det totalt **249 lägenheter** i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi och av privata utförare enligt ramavtal.

Skärholmens stadsdelsförvaltning köper också utomkommunala platser på Vårbacka Plaza (Aleris) i Huddinge. 54 lägenheter, varav 18 med inriktning demens, 18 somatiska samt 18 äldrepsykiatri.

Älvsjö

Egen regi

- Älvsjö servicehus 62 lägenheter (varav två sviktlägenheter)
- Solberga vård- och omsorgsboende med inriktning demens: **99 lägenheter.**
- Solberga korttidsboende med inriktning demens: **10 lägenheter.**

Entreprenad

- Kristallgården (Vardaga Äldreomsorg AB) med inriktning somatik: **53 lägenheter** för vård- och omsorgsboende.
- Kristallgårdens korttidsboende med inriktning somatik: **8 lägenheter.**

Privat regi, enligt ramavtal:

- Liseberg (Blomsterfonden) med inriktning somatik och demens: **72 lägenheter**, varav 10 somatik och 62 demens.
- Långbrobergs vård- och omsorgsboende (Attendo Sverige AB) med inriktning somatik samt demens: **50 lägenheter**, varav 9 somatik och 41 demens.
- Långbrogården (Attendo Sverige AB) med inriktning demens: **50 lägenheter.**
- Långbrobergs vård- och omsorgsboende (Attendo Sverige AB) profilboende Parkinsons sjukdom, **24 lägenheter.**

Inom Älvsjös stadsdel finns det totalt **366 lägenheter** i heldygnsomsorg, där verksamhet drivs i egen regi, på entreprenad och av privata utförare enligt ramavtal, **samt 62 servicehuslägenheter** som drivs i egen regi.

Inom stadsdelsområdet vid Långbroberg finns också trygghetsboende med 31 lägenheter, som förmedlas via bostadsförmedlingen.

På Älvsjö servicehus har en huskropp med 31 servicehuslägenheter återlämnats till fastighetsägaren Micasa och omvandlats till seniorboende. Inflyttning är beräknad till april 2015.

Förvaltningarnas synpunkter och förslag

I Västra Söderort finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre, som drivs i olika regiformer.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av vård- och omsorgsboende kan tillgodose behovet under de närmaste åren. Förvaltningarna bedömer att det finns en viss risk för överkapacitet av vård- och omsorgsboende i regionen, risken har dock minskat något sedan föregående boendeplanering. Befolkningsprognosen och prognosen för vård- och omsorgsboende visar totalt på en ökning.

Under året kommer en översyn att genomföras av riktlinjerna inom äldreomsorgen, vilket kan påverka antal beviljade platser inom servicehus och vård- och omsorgsboenden.

Avvecklingen av f.d. Rosengården innebär att det kommer att finnas färre platser inom regionen.

Driften av Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende övergår fr.o.m. oktober 2015 från entreprenad till egen regi. Antalet platser i vård- och omsorgsboende påverkas dock inte av detta.

Valfrihetsmodellen för vård- och omsorgsboende innebär samtidigt att de äldre har rätt att välja boende och då även välja boende utanför region Västra Söderort.

Olika former av boende seniorboende, trygghetsboende och en alltmer utvecklad hemtjänst med specialteam, hemsjukvård och tillgång till dagverksamhet förväntas att innebära ett minskat behov av vård- och omsorgsboende och servicehusboende.

Förvaltningens svar på äldreförvaltningens frågor

Viktiga händelser under 2014 som har påverkat boendeplaneringen

Nej, inga förändringar som bedöms påverka behoven och tillgången på boenden totalt sett i regionen.

Vilka boenden har föreläggande från Arbetsmiljöverket?

Det finns inga boenden i egen regi eller på entreprenad i regionen som har föreläggande från Arbetsmiljöverket.

Axelsbergs servicehus och Trekantens servicehus har haft föreläggande från Arbetsmiljöverket om att åtgärda badrummen utifrån dagens arbetsmiljökrav. Axelsbergs servicehus avvecklades 2012 som servicehus och omvandlades till seniorboende.

På Trekantens servicehus har ombyggnationen av lägenheternas badrum genomförts etappvis och de boende flyttade tillbaka till sina servicehuslägenheter under maj/juni 2013. Ombyggnationen har godkänts av Arbetsmiljöverket.

Vård- och omsorgsboendet Attendo Valborgsmässövägen (f.d. Rosengårdens vård- och omsorgsboende) som drivs i privat regi och som staden har ramavtal med, avvecklas under våren 2015. Enligt Arbetsmiljöverket uppnår inte lägenheternas badrum fullgod standard och utföraren har dispens till och med 30 juni 2015.

Finns behov av ombyggnationer och/eller större investeringar, avveckling eller nybyggnation?

Under planperioden planeras inga nya boenden, ombyggnationer eller avveckling av boenden att genomföras inom regionen, utifrån nu kända behov och förutsättningar.

Kristallgården i Älvsjö, som drivs på entreprenad av Vardaga Äldreomsorg AB, har avdelningar som ännu inte har moderniserats och som ingår i fastighetsägarens fortsatta plan för upprustning.

Solberga vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi har behov av modernisering och upprustning.

Behov/utveckling av korttidsvård

Stadsdelsförvaltningarna bedömer att behovet kommer att vara på samma nivå som idag och vara relativt konstant under planperioden. Även om antalet äldre inte ökar i de äldsta åldersgrupperna så lever fler längre i sina parförhållanden. Korttidsplatserna används i

huvudsak till avlastning för personer som vårdar en anhörig, vilket är ett fortsatt behov.

Behovet av korttidsplatser varierar över tid och förvaltningarna behöver därför se över behoven och tillgången på korttidsplatser i regionen.

Behov av profilboenden och inriktning

Inom regionen finns profilboenden för personer med frontallobsdemens, Huntington och Parkinsons sjukdom. Inga förändringar planeras.

Det finns behov av korttidsboende och profilboende/vård- och omsorgsboende för yngre personer med demenssjukdom samt profilboende för äldre missbrukare och äldre med psykiska funktionsnedsättningar/socialpsykiatriska boenden. Viktigt med bemanningen och att personalen har rätt kompetens.

Boenden med särskilda inriktningar som erbjuds i stadsdelarna

I regionen finns vård- och omsorgsboendet La Casa med spanska som språkinriktning.

Insatser för finsktalande

Stockholms stad ingår i förvaltningsområdet för finska. Det betyder att medborgare har rätt att använda finska i sina kontakter med staden. Man har också rätt till skriftlig översättning av beslut. Vidare har den äldre rätt till äldreomsorg helt eller delvis på finska.

I regionens stadsdelsområden finns möjligt att välja finskspråkig hemtjänst. I staden finns också möjlighet att välja finskspråkigt vård- och omsorgsboende. Det finns dock inget finskspråkigt vård- och omsorgsboende i regionen Västra Söderort.

I samverkan med Sverigefinska organisationernas samrådsgrupp i Stockholm anordnas en rad finskspråkiga aktiviteter i Hägersten-Liljeholmen, Älvsjö och Skärholmen. I Hägersten-Liljeholmen har det under 2014 anordnats tre större mötesplatser; en på Fruängsgårdens servicehus med livemusik, en eftermiddagsdans på Fruängsgården med livemusik och en på Trekantens servicehus med karaoke. Under hösten har det hållits finska karaoketräffar en gång i veckan på Trekantens servicehus med omkring 15-20 deltagare per gång. På Ekens aktivitetscenter i Skärholmen har det haft finska träffar en gång i månaden, utöver det har de även hållit en finsk iPad kurs för äldre. I Älvsjö har det på Älvsjöträffen arrangerats två större mötesplatser. Det har även genomförts en resa med finskt tema till Marholmen med äldre.

2015 kommer aktiviteterna att fortsätta. Det kommer att ske en mötesplats på Fruängsgårdens servicehus med karaoke i april och en på Trekantens servicehus i oktober med taktil massage. Det kommer att ske fortsatta träffar på Ekens aktivitetscenter i Skärholmen en gång i månaden och tre mötesplatser på Älvsjö servicehus. Det planeras en bussutflykt med finskt tema i maj. Det kommer troligen att hållas ytterligare en finsk iPad kurs under hösten 2015 på Ekens aktivitetscenter.